

รายงานผล
การถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า
เกษตร (ศพก.) ปี ๒๕๖๓
อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

จัดทำโดย
กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี
กรมส่งเสริมการเกษตร

๑. ประวัติความเป็นมา

๑.๑ เกษตรกรต้นแบบ

นายวีระ โขวเซ็ง เกิดวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นบุตรของ นายแคะ-นางชู โขวเซ็ง เกิด ณ บ้านทับตะโก ตำบลด่านทับตะโก อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ปัจจุบันอายุ ๕๕ ปี เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ เป็นบุตรคนที่ ๕ จากพี่น้องรวม ๙ คน (เป็นชาย ๓ คน หญิง ๖ คน) ที่อยู่ ปัจจุบัน ๓๐/๔ หมู่ ๑ ตำบลลิ้นถิ่น อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนด่านทับตะโก ตำบลด่านทับตะโก อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้สมรสกับนางศรีแพร โขวเซ็ง

รายละเอียดของผลงานที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันตลอดปี

พืชสวน

- กล้วยไข่	จำนวน ๔,๐๐๐ ต้น
- ปาล์มน้ำมัน	จำนวน ๑๓๘ ต้น
- ยางพารา	จำนวน ๑,๘๔๐ ต้น

พืชผัก

- เห็ดฟาง	จำนวน ๑ งาน
- เห็ดนางฟ้าภูฐาน	จำนวน ๔,๐๐๐ ก้อน

พืชไร่

- ข้าว	จำนวน ๒๐ ไร่

ปศุสัตว์

- เลี้ยงกบ	จำนวน ๖๐๐ ตัว
- เลี้ยงปลาดุก	จำนวน ๘๐๐ ตัว
- เลี้ยงปลาตะเพียน	จำนวน ๓,๐๐๐ ตัว
- สุกรขุน	จำนวน ๓๐ ตัว
- ไก่ไข่	จำนวน ๑๕๐ ตัว
- เป็ดไข่	จำนวน ๘๐ ตัว

๑.๒ ความเป็นมาของ ศพก.

“ลูกเกษตรกร”

จุดเริ่มต้นการเป็นเกษตรกรของ นายวีระ โขวแข็ง เริ่มจากการช่วยบิดาและมารดาทำการเกษตร ปลูกผักจำหน่าย ได้แก่ ผักกาดขาว กระหล่ำดอก กระหล่ำปลี ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของบิดาและมารดา ในพื้นที่บ้านเกิดจังหวัดราชบุรี จนกระทั่งเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก็ทำอาชีพไร่อ้อยเรื่อยมา

“หนีสินจากการทำไร่”

ประสบปัญหาขาดทุนต่อเนื่องจากการทำไร่อ้อย ได้ผลกำไรน้อย จึงตัดสินใจขายที่ดินแปลงที่ปลูกอ้อย เพื่อใช้หนี้สินทั้งหมด แล้วนำเงินที่เหลือหลังจากใช้หนี้มาซื้อที่ดินในอำเภอทองผาภูมิ จำนวนพื้นที่ ๑๐ ไร่ เหตุผลที่มาซื้อที่ดินในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีนั้น เนื่องจากพื้นที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์และสภาพดินเป็นดินดีเหมาะกับการทำการเกษตร

“ย้ายถิ่นฐาน”

หลังจากซื้อที่ดินก็ย้ายมาอยู่ที่อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้ประกอบอาชีพทำการเกษตร ปลูกผักหลายหลายชนิดหมุนเวียนกันไป และสมรสกับนางศรีแพร โขวแข็ง ได้รับมรดกที่ดินจากพ่อและแม่ของนางศรีแพร จำนวน ๑ แปลง หลังจากนั้นประกอบอาชีพการเกษตรเรื่อยมา แต่การปลูกผักจำหน่าย ได้รับผลกำไรน้อยจึงหันมาปลูกกล้วยไข่จริงจัง ตอนอายุ ๒๑ ปี ซึ่งได้ทดลองปลูกแล้วพบว่ากล้วยไข่ที่ปลูกในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิ ให้รสชาติเหมือนกับกล้วยไข่ชื่อดังในประเทศไทย นั่นก็คือกล้วยไข่กำแพงเพชร ทำให้เพิ่มพื้นที่การปลูกกล้วยไข่มากขึ้น และส่งขายจำหน่ายกล้วยไข่ตามตลาดนัดและร้านค้าในชุมชน

“จุดเปลี่ยน”

จากการลงมือทำอย่างจริงจังของพี่วีระ ในช่วงระยะเวลา ๙ ปี ที่ใส่ใจดูแลแปลงกล้วยและผลผลิตที่ได้คุณภาพ ทำให้ผลผลิตกล้วยไข่ที่วางขายตลาดนัดเป็นที่ถูกใจของพ่อค้าที่ต้องการจำหน่ายกล้วยส่งออกต่างประเทศ จึงทำการติดต่อโดยมาหาพี่วีระถึงที่บ้าน และตกลงซื้อกล้วยไข่ เพื่อส่งออกไปยังประเทศฮ่องกง และจีน

“คนบ้า ปลูกกล้วย”

จากจุดเริ่มต้นการปลูกกล้วยไข่ในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิเป็นรายแรกในพื้นที่ เกษตรกรในพื้นที่คนอื่นๆ ต่างก็บอกว่า บ้า ทำแล้วจะไปจำหน่ายที่ไหน แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปมาสัก ๒-๓ ปี เกษตรกรในพื้นที่ต่างก็หันมาปลูกกล้วยไข่ และนำผลผลิตส่งให้พี่วีระ เป็นผู้จำหน่าย เมื่อเห็นว่าเกษตรกรในพื้นที่ปลูกกล้วยไขกันเยอะ จึงเกิดการรวมกลุ่มเพื่อที่จะได้รับการสนับสนุน ทั้งความรู้และงบประมาณ รวมทั้งแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ที่จะนำมาพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ จึงทำการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ศพก. ตำบลลิ้นถิ่น อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

๒. แรงจูงใจในการดำเนินการทำการเกษตรปลอดภัย

การปลูกกล้วยไข่ในระยะแรกนั้นเป็นการปลูกแบบใช้สารเคมีทั้งหมด โดยส่วนใหญ่จะเป็นการใช้สารกำจัดวัชพืช สารฆ่าแมลง และสารกระตุ้นการเจริญเติบโต ต้นทุนส่วนใหญ่จะอยู่กับสิ่งเหล่านี้ เพราะกล้วยไข่มีราคาค่อนข้างสูง จึงมักจะฉีดสารเคมีเหล่านี้ เพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณมากและมีคุณภาพ คุณวิระ เล่าให้ฟังว่า ก็จริงอยู่สารเคมีที่ฉีดไปตอบสนองค่อนข้างดีกับกล้วยไข่ แต่แล้วความคิดก็เปลี่ยนไป เข้าวันหนึ่งขณะผมผสม ยาฆ่าเชื้อราอยู่นั้น ก็รู้สึกเวียนศีรษะ และมีเลือดกำเดาไหล เลยกลับมานั่งคิด ทบทวนว่า การทำการเกษตรแบบนี้ดีจริงสำหรับชีวิตเราจริงใช่ไหม เราได้เงินมากก็จริง แต่สุขภาพเรากลับ ย่ำแย่ จึงเริ่มปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกจากการใช้สารเคมี มาเป็นวิธีการใช้สารชีวภัณฑ์และการเกษตรกรรมที่เหมาะสม

สำหรับสารชีวภัณฑ์ที่เริ่มใช้ในครั้งแรกนั้น คือ เชื้อราไตรโคเดอร์มา (*Trichoderma spp.*) เป็นเชื้อราชั้นสูงที่เจริญได้ดีในดิน เศษซากพืช ซากของสิ่งมีชีวิตต่างๆ และวัสดุอินทรีย์ตามธรรมชาติ จัดเป็นเชื้อราปฏิปักษ์ที่สามารถใช้ควบคุมโรคพืช ซึ่งเกิดจากเชื้อราสาเหตุโรคพืชในดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โรคโคนเน่า โรคเน่าระดับดิน (เน่าคอดิน) ของกล้วยไข่ และโรคเหี่ยว

๓. วิธีการดำเนินงาน

หลักจากได้ปรับเปลี่ยนการปลูกพืช จากการปลูกผักมาเป็นการปลูกกล้วยไข่ ทำให้ลดปริมาณการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช วัชพืช และปุ๋ยเคมีได้เป็นจำนวนมาก และถือเป็นการลดต้นทุนในการผลิตพืช ในการปลูกกล้วยไข่ได้มีการนำหน่อกล้วยมาจากจังหวัดกำแพงเพชร โดยเลือกหน่อที่ให้ผลผลิตสูง ลักษณะต้นพันธุ์ ใช้หน่อโอบดาบ ความสูงประมาณ ๕๐ เซนติเมตร ระยะปลูกประมาณ ๒.๕ x ๓ เมตร จำนวนต้น

ประมาณ ๒๐๐ - ๒๕๐ ต้น/ไร่ มีการพรวนดินรอบ ๆ ต้น ทุก ๒ เดือนพร้อมการใส่ปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมี เพื่อเป็นการบำรุงต้นกล้วยให้เจริญเติบโตได้ดียิ่งขึ้น มีการให้น้ำโดยใช้ระบบสปริงเกอร์ เพื่อให้ น้ำซึมผ่านผิวดิน ลงไปถึงชั้นล่าง ในช่วงฤดูแล้งให้สังเกตหน้าดินแห้งหรือใบกล้วยเริ่มออกอาการเหี่ยว ให้น้ำสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง โดยการปล่อยตามร่อง

การดูแลแปลงกล้วยไข่ จะทำการแต่งหน่อหลังจากปลูกไปแล้วประมาณ ๔ เดือน เพื่อให้เครือ มีความสมบูรณ์ และหลังจาก ๗ เดือนจะมีการไว้หน่อทดแทน มีการตัดใบให้เหลือต้นละประมาณ ๑๒ ใบ แต่ในระยะที่ออกเครือจะตัดใบให้เหลือเพียง ๙ ใบต่อหนึ่งต้น มีการใช้ถุงพลาสติกสีฟ้าบาง ๆ หน่อผลกล้วยจะ หน่อเครือกล้วยเมื่อกล้วยออกหวีได้ ๓ หวี โดยจะนำใบเลี้ยงมาบังกล้วยก่อนหน่อเพื่อช่วยพรางแสงแดด ซึ่งจะ ช่วยทำให้ผลมีขนาดใหญ่ขึ้น และผิวสวย

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ตัดกล้วยเมื่อมีอายุได้ ๖๐-๗๐ วัน ผลอ่อนกลม ไม่มีเหลี่ยม ผิวบางใสสีเขียวอมเหลือง เลือกตัดเครือที่มีความสมบูรณ์มากที่สุดก่อน หลังจากตัดกล้วยจะมีการทำความสะอาดผลด้วยฟองน้ำ และเช็ดกลีบแห้งที่ปลายผลออก แบ่งกล้วยออกเป็นหวี ๆ คัดขนาดกล้วย ที่ถูกทำลายด้วยโรคและแมลงออก ล้างทำความสะอาดและจุ่มหวีกล้วยลงในสารป้องกันเชื้อรา จากนั้นเป่าลม ให้แห้ง บรรจุลงหีบห่อ รอขนส่ง ซึ่งในระหว่างการขนส่งจะขนส่งด้วยรถห้องเย็นอุณหภูมิ ๑๔ องศาเซลเซียส การบ่มด้วยถ่านแก๊ส (แคลเซียมคาร์ไบด์) ใช้ระยะเวลา ๓ วัน กล้วยจะสุกเนื้อสวยมีคุณภาพดี

การส่งออกกล้วยไข่ มีการตัดเกรดกล้วยส่งออก ๓ เกรด

- เกรด A น้ำหนัก ๑.๕ กก./หวี
- เกรด B น้ำหนัก ๑ กก./หวี
- เกรด B๑ น้ำหนัก ๗-๘ ชีด/หวี
- บรรจุลงกล่องน้ำหนัก ๑๔ กิโลกรัม

ในการขอรับรองมาตรฐาน GAP นั้นก็ได้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานทุกข้อ ตั้งแต่ การปลูกพืช เตรียมพันธุ์ การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว มีการบันทึกการปฏิบัติงาน ทุกขั้นตอน เพื่อให้มีความปลอดภัยต่อตัวเกษตรกรและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยจาก สารเคมีตกค้างและเชื้อโรค ผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

จากการริเริ่มปลูกกล้วยไข่ ในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิเป็นรายแรก ทำให้เกษตรกรภายในชุมชน มาปลูกกล้วยตาม และส่งจำหน่ายให้แก่พี่วีระ ทำให้เกิดการร่วมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกกล้วย ตำบลลิ้นถิ่น กลุ่มมีความเข้มแข็งและปฏิบัติกันอย่างจริงจังจนเกิดรายได้ ทำให้ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงาน ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งได้รับสนับสนุนบรรจุภัณฑ์ จากสำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าอีกทางหนึ่งด้วย

จากวิธีการปลูกกล้วยไข่ข้างต้นที่กล่าวมา นายวีระ ไชวแข็ง ได้ทดลองปลูกโดยการลองผิด ลองถูก และศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งคำแนะนำต่าง ๆ จากทางหน่วยงานราชการ ทำให้เป็นผู้เชี่ยวชาญ และชำนาญในการปลูกการดูแลรักษา จนสามารถสร้างรายได้และฐานะที่มั่นคงได้ภายในครอบครัว

๔. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

จากการประกอบอาชีพที่ผ่านมาทำให้ตระหนักว่า ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เพียงลำพังหรือครอบครัวเดียวได้ ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับคนในชุมชนเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และจากการได้รับคำแนะนำช่วยเหลือสนับสนุนจากเพื่อนบ้านและหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคงดังเช่นทุกวันนี้ ดังนั้นเมื่อมีเวลาว่างจึงต้องช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ตนเองพอจะทำได้ “ทำอะไรแล้ว ทำให้จริง จึงจะประสบความสำเร็จ”

๕. ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไข

๑. ไม่ได้ผลผลิตจากการไม่ใช้สารเคมีเลยในช่วงแรกๆ
แนวทางแก้ไข : ปรับพฤติกรรมการปลูก ดูแลรักษา
๒. ขาดความร่วมมือ ความเข้าใจของสมาชิก เนื่องจากยังไม่มีประสบการณ์
แนวทางแก้ไข : สร้างแรงจูงใจ ยกตัวอย่างกิจกรรมที่ไม่มีต้นทุนหรือต้นทุนน้อย เช่น การเลี้ยงกบ
๓. สภาพอากาศไม่แน่นอน
แนวทางแก้ไข : ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรตามสถานการณ์
๔. ราคาผลผลิตเท่ากับราคาตลาดทั่วไปในช่วงแรก
แนวทางแก้ไข : การได้รับรองมาตรฐานส่งผลให้ราคาผลผลิตดีขึ้น
๕. วิทยาการไม่เพียงพอ
แนวทางแก้ไข : ต้องมีการสร้างวิทยาการใหม่ๆ
๖. สถานที่ในการถ่ายทอดความรู้ และหลักสูตร

แนวทางแก้ไข : กระจายจุด เพิ่มฐานเรียนรู้ และปรับหลักสูตรตามความเหมาะสม

๖. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

๑. ต้นทุนการผลิตลดลง รายได้เพิ่มขึ้น ไม่มีความเสี่ยง
๒. สุขภาพดีขึ้น ไม่ค่อยเจ็บป่วย
๓. ได้รับการยอมรับจากชุมชนและบุคคลทั่วไปมากขึ้น
๔. พบช่องทางในการทำการเกษตรมากขึ้น

๗. การขยายผลสู่เกษตรกรอื่น ๆ

- เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยใช้พื้นที่ของตนเอง ๑ ไร่ เพื่อให้เกษตรกรในหมู่บ้าน และตำบลข้างเคียงได้ศึกษาและใช้ประโยชน์
- เป็นวิทยากรประจำศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร สามารถถ่ายทอดความรู้ในการผลิตกล้วยไข่ ตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว, การผลิตน้ำหมักชีวภาพ, การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และแปลงเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
- ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
- ประธานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยตำบลลิ้นถิ่น
- ประธานกลุ่มแปลงใหญ่กล้วยไข่ ตำบลลิ้นถิ่น
- เป็นผู้นำให้ความร่วมมือในกิจกรรมส่วนรวมของหมู่บ้าน และช่วยเหลือสังคม
- เป็นครูบัญชีอาสา ประจำตำบลลิ้นถิ่น
- Smart Farmer ในอำเภอทองผาภูมิ

